

Бааджи Наталія Пилипівна,
*кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри права інтелектуальної
власності та корпоративного права
Національного університету «Одеська юридична академія»*

ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ОБІГУ ЕЛЕКТРОННИХ ВИДАНЬ

На книжковому ринку України останніми роками активну позицію, поряд із традиційними друкованими виданнями, займають видання електронні. Електронні книги на кінець 2017 р. випускали 33 % українських видавництва, що були представлені на Книжковому Арсеналі [1].

Електронні видання набули поширення починаючи із 80-х рр. XX ст. та презентувались у форматі txt (текстовому) на платформі DOS, а потім уже Windows та інших. На сьогодні, використовуються безліч форматів, що дають змогу відтворення на різних платформах не тільки тексту, а й цифрової анімації, аудіо- та відеофрагментів (такі видання називають мультимедійними) [2].

Ясна річ, що свого часу було розроблено національний стандарт ДСТУ 7157:2010 «Інформація та документація. Видання електронні. Основні види та вихідні відомості», в якому визначались види електронних видань, подавались їхні визначення, встановлювались основні елементи вихідних відомостей, склад та правила їх розміщування в електронних виданнях [3]. У стандарті електронне видання розглядається як один із різновидів видань, на який поширюються основні положення ДСТУ 3017-95 «Видання. Основні види. Терміни та визначення» і ДСТУ 4861:2007 «Інформація та документація. Видання. Вихідні відомості».

Ця подія стала черговим необхідним кроком з включення електронних документів у загальну систему зберігання та поширення суспільно важливої інформації. Особливе значення стандартизація переліку видів електронних видань і визначень цих видів має для розвитку класифікацій в сфері інформації, видавничої справи, а також для вирішення пов'язаних з класифікаціями питань опису і обліку інформаційних ресурсів.

Важливим етапом формування єдиного комунікаційного простору, у якому співіснують як друковані, так і електронні видання, є нещодавнє прийняття ДСТУ 3017: 2015 «Видання. Основні види. Терміни та визначення понять». Слід зазначити, що у визначенні поняття «видання» у новому стандарті у переліку способу виробництва доданий ще й «електронний запис на будь-якому носіїві». Цей факт відзеркалює реальність сучасної комунікаційної ситуації із взаємопроникненням традиційної та електронної

комунікацій. Окрім того, суттєвою новацією нового стандарту є те, що його дія поширюється не лише на друковані, а й на електронні видання [4]

Поняття «електронне видання» є значно ширшим від видання традиційного. ДСТУ 3017-95 взагалі не включав в себе такого поняття, а ДСТУ 7157:2010 містить наступне визначення : «електронне видання – електронний документ, який пройшов редакційно-видавниче опрацювання, має вихідні відомості та призначений для розповсюдження в незмінному вигляді» [3]. Детальніше проаналізувавши цей державний стандарт, бачимо, що електронне видання вже не згадується лише як електронна книга. Крім того, зрозумілим стає те, що веб-сайт не є електронним виданням, а представляє собою електронний ресурс.

У національному стандарті види електронних видань класифіковано за сімома ознаками.:

- наявністю друкованого еквівалента;
- природою основної інформації
- цільовим призначенням;
- технологією використання;
- характером взаємодії з користувачем;
- періодичністю;
- структурою.

Слід зазначити, що найбільшу частку представлених на українському ринку електронних видань утворюють статичні мономедійні видання:

- електронні копії друкованих видань із фіксованим макетом (86,4 %);
- електронні копії друкованих видань з плинним макетом (18,2 %).

Ще 11,4 % належить мономедійним збагаченим аналогам друкованих видань з інтерактивними елементами.

Цифрове середовище актуалізує перехід від лінійного, одношарового виробничого процесу з фінальним продуктом в одному (друкованому) форматі до виробництва, орієнтованого на створення на основі авторського оригіналу кількох медійних продуктів у різних цифрових форматах для дистрибуції в онлайн-крамницях е-контенту [1].

Перехід українських видавців до мультиплатформного виробництва переважно відбувається без створення спеціалізованого цифрового підрозділу шляхом диверсифікації діяльності редакцій, які готують друковані видання.

Таким чином, можна констатувати, що цифрові технології активно розвиваються та сприяють появі нових видів електронних видань, що ускладнює процес їхньої типологізації та зумовлює потребу постійного оновлення (не менше ніж раз на 5 років) чинних нормативних документів,

їхньої актуалізації з урахуванням цифрових трансформацій видавничої галузі [5].

Надзаголовкові дані (відомості про серію та організацію, від імені чи за участі якої створено видання), ім'я автора (авторів), імена інших осіб, які брали участь у створенні електронного видання (укладача, перекладача, художника-ілюстратора тощо), назву, вихідні дані, УДК, ББК й авторський знак, ISBN, ISMN, ISSN та знак охорони авторського права в електронному виданні подають за формою, визначеною в ДСТУ 4861 [3, с. 4–5].

Електронне видання створюється як складний продукт, до якого включено кілька окремих творів, які є результатом творчої діяльності декількох авторів. Згідно із ст. 433 ЦК України, ст. 8 ЗУ «Про авторське право та суміжні права» ці складові (літературні, програмні, ілюстративні, відео-анімаційні твори) являють собою об'єкти авторського права. При цьому електронне видання є складеним твором.

У роботі з електронними виданнями виробничий етап найчастіше не є завершальним, адже завдяки можливостям сучасних технологій стало реальним тестувати продукт в кінцевому його вигляді та вносити зміни або доповнення, не витрачаючи кошти на передрук накладу [6]. Проектування структури та оформлення електронного мережевого видання – специфічний напрям роботи редактора, який потребує врахування своєрідних характеристик цього особливого видавничого продукту.

Нагальним питанням створення електронних видань є боротьба з піратством та прищеплення культури оплати за цифровий контент. Наразі великі ризики полягають у тому, що більшість виробників електронних видань не попереджають покупців про можливі наслідки керування цифровими правами щодо таких об'єктів авторського права [7]. Всі ці проблемні аспекти обґрунтовано доводять необхідність всебічного та детального аналізу правового супроводу процесу створення, розповсюдження та використання електронних видань.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Женченко М. Цифрове книговидання в Україні. 2018. – URL: <http://www.vydra.net.ua/rezultaty-opytuvannia-elektronne-knyhovyddannia-v-ukraini/>
2. Максимчук В. Порівняльний аналіз і характеристика друкованого та електронного видань // Масова комунікація: історія, сьогодення, перспективи: науково-практичний журнал / відп. ред. С.І.Кравченко; упоряд. М.А.Рожило. – Луцьк: Східноєвропейський національний університет ім. Лесі Українки, 2015. – № 7 – 8 (6). – С. 102 – 106. – URL: <http://esnuir.eenu.edu.ua/bitstream/123456789/10250/1/Maksymchuk.pdf>

3. ДСТУ 7157:2010. Інформація та документація. Електронні видання. Основні види та вихідні відомості. – Чинний від 201007–01. – К. : Держспоживстандарт України, 2010. – 18 с.
4. Дніпренко В. І. Електронне видання як об'єкт стандартизації: основні етапи та перспективи розвитку // Вісник Харківської державної академії культури. Серія : Соціальні комунікації. – 2017. – Вип. 51. – С. 93-102. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/haksk_2017_51_9
5. Женченко М. Типологічна класифікація електронних видань як науково-практична проблема // Вісник Книжкової палати. – 2016. – № 8. – С. 17-20. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vkp_2016_8_4
6. Фіголь, Н. Оформлення електронних локальних та мережових видань // Вісник Книжкової палати. – 2014. – № 6. – С. 20–23.
7. Про переваги і вразливі місця електронних підручників. – URL: <http://www.euroosvita.net/prog/print.php/prog/print.php?id=1005&%20Minerals>

Берназ-Лукавецька Олена Михайлівна,

*кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри цивільного права
Національного університету «Одеська юридична академія»*

ПОЗАСУДОВІ ШЛЯХИ ВИРІШЕННЯ СПОРТИВНИХ СПОРІВ

Активний розвиток та суттєва комерціалізація спортивної сфери протягом останніх двох століть стали причинами значного збільшення загальної кількості спортивних спорів. Внаслідок чого виникла потреба у створенні дієвого механізму їх розв'язання.

Тому сьогодні суб'єкти спортивного права з метою захисту власних прав та законних інтересів можуть використовувати судові та позасудові форми вирішення спортивних спорів.

Так, саме вирішення спортивних спорів в позасудовому порядку є найбільш поширеною практикою у спортивній сфері. В першу чергу, використання позасудових шляхів вирішення спорів обумовлено швидкістю та конфіденційністю їх розгляду, нижчою вартістю порівняно з судовим розглядом, а також реальним виконанням сторонами рішення по суті спортивного спору.

Крім цього, сторони спортивного спору, який вирішувався в позасудовому порядку, за загальним правилом не позбавлені права на звернення до суду щодо вирішення цього спору. Сторони спортивного спору можуть бути позбавлені такого права виключно у випадку, коли це прямо передбачено у контракті (договорі) між ними, наприклад, якщо існує